

FEIZ HA BREIZ

Kannad Mizek ar Vretoned

(Skeudenn I. Calloc'h, tennet gand I. en Diberder)

*An Douar a zo eun iliz leun a biledou maro
Miret hon eus Ho tan ; evelse mirit hor bro. Breiz dis-
karet, eur piled nebeutoc'h a vo en hoc'h Iliz katolik ;
War aochou ar C'hornaouog, eun tour-tan nebeutoc'h
evit ar poblou da zont ;
Eur steredenn nebeutoc'h war an hent da Vetléem ha
da Rom.*

I. CALLOC'H (Ar en Deulin).

C'HOUEVRER 1936

Feiz ha Breiz

Kelaouenn viziek gant skeudennou
Renet gant an Aotrou PERROT

Koumananchou di-uz ar bloaz :	Embannou d'ouz ar bloaz :
Breiz 13 lur	1/4 pajenn 150 lur
Franz ha broiou stag outi. 15 lur	1/2 pajenn 275 lur
Evid ar e zo re diavéz bro 20 lur	3/4 pajenn 300 lur
	1 pajenn 500 lur

Pa gemerer da nebeuta pemp Feiz ha Breiz diouz ar bloaz, pep
niverenn a deu da 10 lur hepken

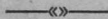
Taolit evez :

Evit ma vezo esoc'h eûna pep tra, da **Scrignac hepken**
eo e tleer kas, hiviziken, kement tra a zeil ouz *Feiz ha Breiz* :
skr. dou, embannou, koumananchou ha paeamanchoù.

Kemennadurez d'hor c'houmananterien.—War
golo an daouzekvet *Feiz ha Breiz* a en em gavo gant hor c'houman-
anterien, o fedimp, da baea, o unan, o c'houmanant raktal, da :
M. le Directeur de FEIZ HA BREIZ, Scrignac (Finistère),
C. C. 21 802 Rennes, ha neuze n'o devezo nemed 15 gwenneg vizou
evit degas o arc'hant, e lec'h eur skoed, ma rankfemp karga ar
post da vont d'her goulenn beteg an ti.

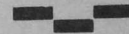
Pemzek deiz goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet netra
d'eomp, e kasimp eur baperenn all d'hol lennerien d'o fedi da baea
kenta ma c'hellint. Ne gargimp ket ken ar post da vont da c'houlenn
arc'hant ar c'houmananchou beteg an ti, rak re vizus eo evit lul
ennerien.

TAOLENN AR MIZ

Kemerit ha lennit	41
Breiz e Paris !	50
Distrei ar yaouankiz diouz an ostaleriou	53
Ar Skol vrezonek	56
Perig hag Azilis	57
C'hoariva brezonek ar vugale	61
Divinadennoù	63
Unvaniez a ra nerz	64
Al liorz ruz	67
An ostiz fall	70
Levriou nevez	75
Toudels ha Tom	76
Keleier ar miz	78

FEIZ HA BREIZ

Kemerit ha lennit ⁽¹⁾

KAERA ha padusa tra a zavas Bretoned ar V^{vet} hag ar
VI^{vet} kantved a voe sevel eur Vreiz Nevez, en tu-
man d'ar mor doun, er vro hanvet betek neuze an Ar-
vor.

Hor Breiz Vihan-ni a zo bet savet gant tud ha ne felle
ket d'ezo plega d'ar Zaozon na zoken kenderc'hel da veva
ganto, en hevelep bro, da lavarout eo gand ar pep gwella
eus tud Breiz-Veur e kenver ar vreizadelez.

Ne jomas etouez ar Zaozon, ouspenn an drubarded hag
ar reneaded, nemed an danvez mevelien ha sklaved.

Ar yez eo a ra ar vroadelez ha Breton eo kement hini
en deus grêt eus ar brezoneg yez e galon hag e empenn.

(1) *Ar pennad-man n'eo nemed eun diverra, —
kempennet diouz doare hon lennerien, — eus ar Pre-
deriadennoù diwarbenn ar Yezou hag ar Brezoneg,
savet gand ar skrivagner gouiziek bras Meven Mor-
diern ha bet moulet, war Gwalarn miz genver 1936.*

*Evit lenn ar Prederiadennoù-se penn-da-benn, gou-
lenn Gwalarn, kelaouenn viziek, 30 lur ar bloaz, o
skriva d'he Rener an Ao. Roparz Hemon, B. P. 75.
Brest, C./C. 96.38, Rennes.*

Drasterien ar Brezoneg

I. — Ar Vretoned Lezober

Hon tud koz, breman ez eus 1500 vloaz a gare o brezoneg; lore'h a oa enno holi gand o yez hag o breizadelez ha fae o devoa ouz tud an Arvor a oa bet diskiant a-walc'h evit dilezel o yez keltiek evit deski hini Rom. N'eo ket bet teurvezet ganto deski ar romaneg ha ret mat e voe d'ar romanegerien deski ar brezoneg evit gellout en em givet ganto ha setu penaos e teuas ar brezoneg d'en em leda tamm ha tamm eus an eil penn d'egile da Vreiz-Vihan; ne deuas da goll tachenn nemed en deiz ma teuas pennadureziou ar vro da zeski ar romaneg.

Tri darvoud all ouspenn a zo bet kaoz d'ezan da argila ha da goll, warlaeziou, kement tachenn a oa bet gounezet gantan.

II. — Ar Normanded Fall

1° Damziboblet e voe ar vro gant brezelioù drastus an Normaned, en X^{vet} kantved. Eun engroez a Vretoned, ar pep uhela hag ar pep breizeka anezo, a zivroas d'ar mare-se, hag a yeas da glask minic'hi e Breiz-Veur e lec'h ma voent degemeret mat gand ar Saozon. Eur c'halz anezo ne zistrojont ket ken goudeze. Bretoned all, eleiz, a gouzas en emgannou. Alan al Louarn, evit gounit ar meziou bet didudet, a c'halvas served Bro-C'hall, o lavaret e vije roet e frankiz da gement hini anezo a deuje da jom da Vreiz.

Da heul an holl zarvoudou-se, ec'h en em gavas gwanet gouenn ar vrezonegerien ha krenvaet gouenn ar romanegerien pe ar c'hallegerien er vro-man. Ne vije ket bet a-walc'h kement-se, koulskoude, evit lakaat ar brezonekaat en argoll. Gwasoc'h a c'hoarvezas :

III. — Ar venec'h c'hall

2° An Iliz vreizek a voe diskaret ha menec'h c'hall, a vagadou, a deuas da ober o renkou e Breiz en XI^{vet} kant-

ved. Abaoe ma oant bet gounezet d'ar feiz kristen en IIIe hag er IVe kantved, ar Vretoned o devoa miret gizioù, a-grenn diouto o-unan, ha ne raent gaou ebet ouz o c'hredenn : eun doare o devoa da douza ar penn dishenvel diouz hini kloer ar poblou all, eun deiz ar bloaz evit lida ar Pask ha ne glote ket ken gand deiz ar bloaz ar pep brasa eus ar gristenien all; meur a zishenvedigez all a oa c'hoaz.

Ouspenn-se n'o devoa biskoaz pleget da anzav beli ar-c'heskob Tour, eun den a ziavez bro ha ne gomze ket o yez; kadoret o devoa evito o-unan, e Dol, eun arc'heskob a oa eus an hevelep gwad hag a gomze eun hevelep yez ganto.

Iliz Rom hag ar C'hallaoued a en em unanas evid ober an heg ouz ar Vretoned en abeg d'an holl draou-se, ha tamm ha tamm e teujont a-benn eus o zaol.

An touzadur-penn breizek, ar Pask breizek hag all a voe dilezet hag arc'heskobelez Dol torret. Gwasa taol, avat, a voe skoet en XII^{vet} kantved. War zigarez ma oa en em silet gwall-voaziou en Iliz Vreiz, e voe galvet menec'h Bro-C'hall evit stourm ouz an droug hag adreiza an traou en eskoptiou, manatioù ha parrezioù Breiz. A-vidiadou e teuas, diwar laezioù, menec'h eus urzioù hag abatioù o devoa bet da c'houzant kalz hag epad meur a gantved eus perz ar Vretoned a veze o vrezelekaat er broioù-krec'h : Sant Florent, sant Albin, sant Serj, Marmouster... Meur a abeg o devoa gant se da veza troet a eneb an traou breizek.

I, pe an diskibien a rejont etouez romanegerien ar vro, eo a damallan da veza distrujet an dourn-skridoù brezonek. Int-i hag o diskibien, hep mar ebet er wech-man, eo a damallan da veza hadet ha maget ar spered divrezonek, ne reas nemet kreski abaoe, a-hed ar c'hantvejou, etouez eul lodenn vrasoc'h vrasa eus kloer ha beleien Breiz-Uhel.

IV. — An Duked c'hall

3° An Iliz a voe gallekaet, e Breiz, en XII^{vet} kantved; ar C'houarnamant a voe gallekaet er c'hantved warlerc'h pa c'hellas ar C'hallaoued pignat war dron Duked Breiz. Hen-

nez a voe gwasa taol skoet gant ar vreizadelez er vroman. N'heller tenna netra talvoudus d'ar vreizadelez eus istor Breiz epad an tri c'haat vloaz (1212-1532) ma voe renet ar Vro gand ar c'hallegerien. Daoust d'ezhi da veza dishual diouz rouantelez Bro-C'hall, ha daoust ma c'helle en em ren he-unan, gall ha gall penn-da-benn, gall traon ha krer', e oa ar Stad dishual-se, dre yez he renerien, ker gall ha m'eman hizio Wallonia, Gallhelvetia (kevrenn c'hallek Helvetia) ha provins Kebek. Duked gall Breiz n'o deus grêt netra evit dere'he! ar brezoneg er renk kenta hag en enoriou, evit her skigna, evit hen stuzia, evit her c'hentelia, evit mirout outan da vont d'en em ranna ha da drefoedi etouez ar bobl izel. N'eo ket deuet war o spered lakât trei e brezoneg levriou-meur-diazez ar gristeniez, an Testamant koz hag an Testamant nevez. N'o deus ket mennet kennebeut sevel enklask war an dour-skridou brezonek koz ha mitet outo da vont da goll ouz o dastum en diogell hag o lakaat ober adskrivadurio diouto. Bretoned a ano hepken eo bet ar Stadrenerien-se, dall o spered ha serret o c'haon ouz kement a oa oc'h ober priz ha talvoudegez ar vreizadelez. An tri c'hant vloaz m'o deus renet war Vreiz a c'hell beza grêt anezo Kantvedou an Divrezonekaat, kantvedou ar Gallekaat. Eun amzer a ragaozerez eo bet evit Breiz, kent d'ezhi mont da brovins, e rouantelez Bro-C'hall, er bloaz 1532, da c'hortoz ma kollje he ano hag he unded evel bro, pa voe rannet e pemp departamant, er bloaz 1789.

Amzer an Duked c'haat : amzer a laoskentez hag a zilez evit kement a oa breizek, e gwirionez; amzer a waskadenn evid an arouez-veur a oa o tiforc'ha ar Vretoned diouz ar poblou all : ar Yez; amzer m'en em gavas dibennet, dinerzet, izelaet ha vilaet ar Yez-se, m'eo et war rannyesaat, war baouraat ha war drefoedekaat. Amzer an duked c'haat : amzer ma voe forchet enni tamm-ha-tamm ar falz-Vreiz-se a zo hizio dindan hon daoulagad, Breiz c'haouiat ha touellus ar C'hallegerien, n'eo Breiz nemet diouz an ano hepken, evel n'eus ken breman netra a geltiek, netra a c'halianek, e gwirionez, er Men, en Anjou, er Poatou hag e Touren, nemet an ano a zougont. Daoust

hag eus an tri c'hant vloaz-se eo e c'hell dont d'eomp an avel yac'h a dle hor gwellaat hag hon nerzekaat, an awen-veur a dle hon dibrada hag hor goursevel er stoum a zo da ren ?

Kerkoulz e vefe d'eun den klanv gand an derzienn klask para o vont da ober e annez e kreiz eur c'heun. Hogen, eus ar mare end-eeun m'edo en he sav-soum rouantelez ar Vretoned, hag a raozan, eus ar mare m'edo o vleunia hag oc'h en em astenn, dre Europa a-bez, Impalaered ar Gelted, eus ar skoueriou meur a ziwanas stank en amzeriou-se, eus ar Spered a roe buhez d'ezo, hag anezo hepken, e c'hell dont geriou-stur awenus ha salvus evidomp : unvani, unyeza, gwellaat ha kreski.

Harperien ar Brezoneg a dle :

I. — Unvani ar Yez

An hen-vezoneg hag ar c'heltieg koz, yezou a boblou bras war emastenn, yezou a sevenadurez, a oa yezou unvan. Unvan e tle dont adarre da veza ar brezoneg-breman, da vihana an hini a skriver hag a gomzer evit beza klevet gand an holl vrezonegerien desket. Ar renadurez, ar gelennadurez, an deskadurez, ar ouiziegez, an ijinerez, ar c'henwerzerez, en eur ger, an holl oberiantizou a laker dindan an ano a sevenadurez, n'hellont ket ober implij eus rannyezou. Kaout a rankont eur yez unvan.

Penaos unvana ar brezoneg? Setu tremen tregont vloaz a zo breman m'eman an Aotrou Fransez Vallée, harpet gand an Aotrou Emile Ernault, o tiskouez an hent hag o rei ar skouer. N'eus nemet eun doare skiantek ha poellek d'hen ober : kemer, da ziazez ar yez unvan, brezoneg Leon, dre m'eman dre vras gwelloc'h miret eget ar rannyezou all, dre ma kaver ennan, en o ledanded, en o c'hlokked, ar geriou brezonek. Nemet, e kel lies tro ma chom berr al leoneg, m'eo skort, pe faziet, pe c'hallekaet, trei diwarnan ha kemer digand ar rann-yezou all ar pep gwella, ar pep reisa, ar pep brezoneka a zo enno, ken evit

soniou-diazez ar yez, ken evit ar geriou, ken evit an doareou-lavar hag ar frazennadur.

Ar brezoneg unvan a zo anezan eta eur c'hendastum eus ar pep gwella, eus ar pep reisa, eus ar pep keltiaka a gaver er brezonegou beo, e brezonegou ar bobl.

II. — Unyeza ar Vro

Ar pal pell eo hennez, hogen ivez ar Pal Dreist a dle tenna davetan holl strivadou ar vrezonegerien, ar Mennad meur a dle enaoui ha kalonekaat ar re holl a stourm evid ar Yez. Sellout ar rann-vroioù bet kollet gand ar brezoneg abaoe an XIe-XIIe kantved evel kollet da virviken evitan, plega da gredi e tle ar brezoneg chom kaelfiet, da virviken, er c'hornioù a Vreiz-Izel, m'ema enno o krakveva hizio, kement-se a veve kroui en dro d'ar yez eun aezenn-voug a bellafe buan diouti an holl dud tuet dre natur pe dre zeskadurez d'an embregereziou meur. Stuzerez mat ar Yez en amzer-da-zont a c'houlenn start ma vo labouret disehan-kaer dalc'hmat da ledanaat, da ec'honaat, da greski ar rannvroadou tud o komz brezoneg evit ma vo suraet mui-ouz-mui da heman, dre eun andon founsoc'h-founusa bemdez a yezerien, an niver dereat a skrivagnerien en deus ezomm da deurel sked evel yez a sevenadurez war holl dachennou ar Gouzout.

En eur vro vihan evel Breiz, re eo kaout diou yez war eun dro. Unan eus an diou a dle beza skarzet kuit, ha n'eus ket ezomm da lavarout aman eo ar galleg eo a rank beza kemeret da oan an aberz. Hervez ar Reiz rik, n'eus nemet eur yez hag a dlefe beza komzet, kenteliet hag enoret aman : ar Brezoneg an hini eo, dre ma 'z eo dinaouet eus galianeg Enez-Vreiz, ha dre m'eman, da heul, nesa ha tosta kêr d'ar vro lezet dibere'henn gant maro galianeg Galia. Ar galleg hag ar rannyezou romanek all a zo er vro-man yezou-alouber, bet degaset dre argadennou-brezel eus ar c'hrista o deus hadet ar c'hav hag ar glac'har e miliadon a diegeziou, bet degemeret diwar vrazoni, laoskentez ha dallentez, bet gwiziennet diwar reneadelez ha trubarderez. Evit eur Gall n'eo ket reneadi eo deski ar

brezoneg ha klask ober anezan yez e empen ha yez e galton : eun distro nemetken eo da hen-lavar e vro. Rak, m'en defe dalc'het galianeg Galia da veza ha da veza komzet betek ennomp, klaoustre-awalc'h e vije deuet da veza henvel pe zamhenvel ouz ar brezoneg.

III. — Gwellaat ar Yez

Da genta : dre lakaat da dalvezout an holl binvidigeziou, an holl c'halloudegeziou, an holl ampartizou a zo enni, hag a zo laket muioc'h-mui en argoll gant levezon drastus ar galleg.

D'an eil : dre her c'hlokaat war-bouez sevel ar geriou nevez a zo ret d'ezhi evit beza e gwirionez eur yez a sevenadurez. Evit se dere'hel d'ar reolennoù heuliet gant Fransez Vallée en deus boulc'het al labour-se hag her c'haset war-raok pell a-walc'h. Mont an nebeuta ma vo gellet d'an amprestadennoù, ha pa vefent zoken digant eur yez nevez-keltiek-all, kembraeg, kerneveg pe c'houezeleg. An amprestadennoù digant ar galleg dreist-holl a zo da deo'hou diouto keit ma c'heller ober, dre ma lakont en arvar keltiegez ar Yez. Rak talvoudusa stumma a zo er yez eo ar geltiegez-se, ha gant-se e tle beza, neket miret hepken, ar pezh ne vije ket a-walc'h, hogen laket da dalvezout ha da greski en eun doare reiz ha skiantek.

Da vrasoc'h c'hoaz e tenn keltiegez ha brezonegerez an doareou-lavar, an troioù-prezeg, ar frazennadur, ar gevreadurez. Kalz gwevnoù eo yezstrollez ar brezoneg eget yezstrollez ar galleg. Bez ez eus e brezoneg, oustenn-se, eur builhentez-dreist a zoareou-lavar eus ar gwella, eus an taolennusa. Arabat lezel ar vammenn-se a vuhez, a nerz, hag a binvidigez evit ar yez da vont da goll. Skouerioù mantrus hon eus a yezou o deus kollet evelse o zroioù-lavar dindan levezon heskus ha drastus eur yez estren : an iwerzoneg-breman, hag ar c'hembraeg breman dindan levezon ar saozneg, ar yezou finnek, (finlandeg hag estoneg) dindan levezon ar yezou germanek. Da ziousall ho eus eta ha seul vuioù da ziousall ma n'eus ket a lennegezh vat e yez ar Vro. Ar C'hallaoued, ar Saozon,

an Alamaned hag an darn vuia eus poblou all an Europa, o deus pep a lennegezh pinvidik bet savet gant tud o doa peurzsket ar yez a skrivent er c'helenndiou hag a oa bet desket d'ezo pep tra er yez-se. Dre lenn hepken levriou an dud-se e c'hellont deski o yez. N'eus netra ebet evelse, dre aman, ganeomp-ni, e brezoneg. An dud o deus skrivet ar brezoneg a zo bet, adalek ar XVIe kantved betek hizio, ar re c'halleka, an dud divrezoneka ha galleka a oa e Breiz-Izel, beleien ha liked, tremenet dre ar skolioù, ar c'hloerdiou hag ar c'helenndiou latin-ha-gallek ha kollet ganto, dre forz latinat ha gallegat bemdez, a-hed bloavezioù, ar pep gwella eus ar brezoneg. Mall, ha tremen mall eo, trei penn d'ar vaz war ar poent-se, dre en em voda etre brezonegerien desket ha sevel keic'hiou da studia ha da zic'halleka ar Yez, e-lec'h ne vo komzet nemet brezoneg ha brezoneg c'houek : eun dra bennak henvel ouz Kambrou-helavarouriezh ar flammakegerien.

IV. Kreski ar Yez

N'eo ket hepken leda hag astenn ar brezoneg war c'horre ar vro a vennan lavarout dre ar ger-se, hogen e uhelaat ivez, dre zigeri d'ezan, war maezioù ar Gouzout, kement tachenn a zo ret d'eur yez a vremen he fleustri evit beza, e gwirionez, eur yez a sevenadurez. Berweleien pe zalleien hag a gri forz bewech ma saver e brezoneg estreget gwerzioù, sonioù, pezioù-c'hoari ha sore'hennou evid ar bobl, a ankounac'ha n'eo ket ar bobl-se evit lni-rout he yez nemet dont a rafe ar re holl a zo e penn ar renadurez hag ar gelennadurez da denna talvoudegezh anezi ha d'he diouall evel mab al lagad. Hogen n'eo ket gant marvailhoù, pezioù-c'hoari ha kanaouennoù hepken e c'heller maga ar pep uhela hag ar pep krenva eus an dibabou-tud-se da zont. Bouedou all a zo ret d'o spered, ha dre-se ne ziwant biken ma ne gavont ket er yez-man meuzioù speredel diouz o blaz ha diouz o ezommoù.

Unvani, Unyeza, Gwellaat, Kreski

Eun daolenn-labour hounnez a c'houlenn, evit beza kaset da vat, obererien na neket lavarerien, labourerien ha

neket lenverien, unvanerien ha neket meskerien ha renaelieren. Braster ha kaerder ar Paliou da dizout a dle lakaat da devel, er c'halonou birvidik hag en eneoù uhel, an dizunvaniezoù mantrus pe heugus a sav diwar an em-c'hloar anoazet ha karantezioù trevariet ouz ar rannyez-man-rannyez pe ouz doareou-skriva warlerch'iet, gallekaet pe fall-henchet en eur c'hiz pe c'hiz.

Eur bed nevez-flamm a zo da zevel en eur yez manet gwere'h betek-hen diouz pep implij skiantek ha hi donezonetoc'h koulskoude eget ar galleg war gement a zell ouz skigna an deskadurez hag ar sevenadurez.

Bez' he deus bet, gwir eo, kollou bras . . . anat eo e oa ar brezoneg, en X^e-XIIe kantved goude Hor Zalver unan eus gwella ha pinvidika yezou an Europa.

Aner eo lenva dre ma n'o deus ket ar Vretoned a veve er c'hantvedou-se gellet dont a-benn da welout ar pezh a oant gouest da ober gand ar yez dispar-se a oa o hini.

Aner eo lenva da leziregezh-spered ar c'hant milion a Vretoned o deus bevet etre an X^e kantved hag an XIXe kantved ha d'ar c'hollou en abeg da ziegi ar remziadou-tud-se.

Ken aner all eo lenva da wanderioù, berrenteziou, berweiderioù ha fazioù dazore'herien vrudet an XIXe kantved. Troomp hon daoulagad ouz kement bro ma 'z eus bet enni dibabou-tud evid ober ar pezh n'eo ket bet grêt aman, ha greomp diouz skouer an diavezidi-se.

M'o divije bet dasore'herien vrudet an XIXe kantved, Kervarker, an Aotrou 'n Eskob Graveran, hag all, eun anaoudegezh reiz eus buhez ar yezou, o divije kemeret o zu eus m'edo peuz-diskol Breiz-Izel neuze evit sevel dre-holl skolioù brezonek, hag evel-se e vije bet miret ha salvet ar yez e meur a barrez m'eo et da get abaoe. D'ar mare-se end-eeun edo Balkaniz a veve dindan yeo an Durked, ar Vulgared hag ar C'hresianed dreist-holl, o sevel dre-holl skolioù evit deski o yez d'ar vugale.

Leun eo ar bed a skouerioù dispar evid an hini a gemer ar boan da glask; sellomp ouz ar pezh a raer e lec'h all ha greomp ar pezh a raer lec'h all : N'EO KET DRE GRAK-VEVA, DRE VEVA-VEVAIK E VO SALVET AR BREZONEG !

MEVEN MORDIERN.

BREIZ e PARIS !

Kenta mousc'hoarz va Breiz !

HEOL Mae en doa digoret e lagad aour a-zioc'h kear
Paris, ha kleier laouen Itron Varia ar Maeziou a
roe da glevet e mervent ar Gêr veur o boudinell arc'hant.
Gouel a oa ganto, kredabl bras. . . Dinask edon, er beure-
ze. Va micher am leze digabestr eur pennad, na petra
'ta, rak dereat eo lezel da vihana e zulvez da virout gant
bugel feal Doue ! . . .

Mont a raen, dre ar strêjou ledan, enno buhez ha trouz
en deiz-se, koulz ha war ar pemdez, rag e Paris, siouaz,
skouarn vouzar, a gav, e meur a di, galv sklinton kleier
an ilizou! Unanig bennag a welen evelkent, o vont diraz-
zoun, gwisket ganto o c'haera dilhad! Priejou a gerze-
doujus, warzu an iliz, a welen, evid ar wech kenta, o tis-
paka, hanter guzet emesk an tiez uhel. Tadou ha mam-
mou a yea dourn ha dourn, gand o bugale : paotred vi-
han, ouz o brêc'h, eur zeizenn wenn o ficha; merc'hedi-
gou, gwisket ganto dilhad ar gwerc'hez, evel dilhad-eu-
red! Hag, e gwirionez, dilhad eured eo a oa ganto : Doue
a oa o vont d'o c'hemer, pep hini anezo, da bried, da ober
gand o c'halonigou dinamm, e skabell glan a Roue. Ar
Yaou Bask a oa hirio : hag e Paris, koulz hag e Breiz,
da genver an deiz kaer-ze, e vez lidet Pask ar vugale !
Pask ar vugale e Itron Varia ar Maeziou.

Itron Varia, ar Maeziou! Daou hano kaer, graet dreist,
o daou, da vont an eil gand egile : An Itron Varia,
rouanez ar Breizad ha rouanez hor maeziou! Ar maeziou,
rouantelez an Itron Varia ha rouantelez ar Breizad! Ha
dre ma unanen em spered, an daou hano dispar-ze, va

mennoziou a nije war zu maeziou Bro-Leon, ma 'z oun bet
ganet enno ! . . .

O! ya! Ra jomo da virviken an Itron Varia da Rou-
nez warno! ha perag ne jomfe ket ar Breizad da Roue
enno ivez? Perak? . . . Perak? . . .

Er pisin kizellet em oa soubet va dourn : sin ar groaz
am oa lakaet warnoun, hag e peden kalonek, daoulinet e
tal ar gador-brezeg. . . An iliz a deue d'en em leunia
gouestad : al lidou edod warnez bouc'ha, pa glevis mouez
eur beleg yaouank o c'hervel, e kreiz an iliz, bugale ar
Pask kenta, d'o renka pep hini en e lec'h ! . . . « Gwen-
nole Le D. . . ! » emezan d'an ampoent! Selaou a ris
gand evez, o sonjal en eun hunvre! « Petra, emeve, sent
Breiz, aman, e Paris ? » Hag e selaouen, hag e sellen
en dro d'in ! Ne welen den o tont ! Mouez ebet ne glev-
en ken! « Kredabl, emeve, em eus klevet a-dreuz ! » . . .
« Gwennole Le D. . . ! » eme adarre krenvoc'h ar beleg!
Hag e welis neuze o vont dre greiz an iliz, eur paotrig
laouen, war e zremm o para glanded an amzeriou di-
bec'h ! ! ! . . . Ha kaout a rae d'in, er marc'ze, gwelet
en uhel, a-zindan bolz an iliz paeroned ar vugale, o sellet
outo, o pedi evito, evit ar re a gariant! En o zouez, daoust
ha n'edo ket Gwennole, ar manac'h bras ? . . . Ne ou-
zoun ket, met, da vihana, e bedet am eus ma ne vije
morse e filhor, eun trubard evel Judaz, ha, va Doue, e be-
det em eus ivez da frealzi, en o harlu, divroidi Breiz e Pa-
riz !

Da c'houesperou ez is adarre! An eil bole a oa o seni.
Oc'h en em gaout dirag an nor-dal, setu ma velis e touez
gwiskamanchou ar c'hiz nevez, ato distrantell, eun tamm
bennag, daoust peger kaer e c'hellont beza, eur c'hoef a
Vreiz, o finval ! . . . Pa wel liou e vro, ar Breizad a dro
war-zu enni, evel an nadozenn war-zu an hanter-noz. Ni-
kun ne c'hell miret outan ! . . .

Rak-se, da c'houde gousperou, e chomjomp da gomz, an eil gand egile, eur pennadig brao... Hor c'henvroadez a oa eun intañvez paour. E harz Menez-Hom en doa Doue diazezet he c'havell. Eno e oa bet dimezet hag e veve laouen ha yac'h, pa deuas d'he fried ar faltazi da zont da Baris da c'hounit e vara! Bloaz, daou, tri, pevar bloaz a dremenas! Nag eürusted, nag arc'hant!... Ankeniou, klenvejou, diegi tamm ha tamm!... Warlene, eur zadorn da noz, e kreiz an noz tenval, war eul leur-gêr e Paris, eur c'har-dre-dan o vont, kaset gant tiz. Eur c'hrennard o treuzi, mezo diwar gounidou e zizun... An den a horjell! Ar c'har a gerz dievez! Ha setu e trede solier eun tiegez e Paris, eun intañvez ha daou emzivadig : Gwennole a zo unan anezo!... Egile, daou vloaz d'ezan, hirio, Tualig e hano dispar, a vouse'hoarz d'ar mare-man war divrec'h e vamm baour!

Nebeud da c'houde, eo ét Gwennole ha Tual gand o mamm hag eo berr va c'homzou d'in, dirak kroaziu ken pounner ha digomz ivez ar Vreizadez, sellet a raen outo : ar gristenez vat a oa he daoulagad troet warzu an Nenv, ha Tualig, kuzet e bennig, gand e vleo rodellet, war ger-c'hen e vamm, e welen, bep an amzer, e zellou lirziu o vont d'en em goll, er pellder, evel m'en dije bet desket n'oa ket Paris e vro, met en doa du-hont eur vro all, eur vro gaer, gwir d'ezan da veva enni : Breiz-Izel!

Hag e teue em spered komzou klemmus Jeremias gwechall : « Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis ! Ar vugaligou o deus goulennet bara ha n'ez oa den d'e ranna d'ezo ! » Nag a vugaligou, evel Tualig, o doa gwir da danva bara gwiniz hor Breiz, ha goulskoude, na pet ha pet anezo, a vez hag a vezo miret kement-se outo, siouas !!!

O BREIZIZ PAOUR ! O BREIZIZ PAOUR ! PARIS SUR MAT N'EO KET HO PRO !

TURZUNELL BREIZ, O.M.I.

Distrei ar Yaouankiz diouz an Ostaleriou

AR pezh a vez da damall d'eomp-ni Bretoned, ar muia, eo ez omp re droet da eva ha ma 'z eus eur poent hag e vank warnan an tadou hag ar mammou eo distrei o bugale diouz an ostaleriou.

I

Niver an ostaleriou a ya war gresk bemdez hag anaout a rit an trouz, ar freuz hag ar reuz m'int penn-abeg anezo.

Pa zonzomp, mignonned ker, ez eus en hor bro, tra skrijus ha truezus, eun ostaleri dre gant den, e tlefe hor c'hallonou d'eomp holl ranna hag hor spered sebez! Kemend-se a ostaleriou, daoust ha n'int ket eur roued, stignet gand an drouk-spered war hor bro, evit koll an den? Piu a lavar d'eomp an hirvoudou glac'harus a zo bet klevet, an dælou riverus a zo bet skuilhet, e tiegeziou 'zo abalamour d'an alkool ?

Eun den brudet, eur Breizad eus an Oriant, Jul Simon e ano, a lavare :

« Ha gouzout a rit petra a ev, an den-ze en ostaleri ? Eus e werenn a gren en e zorn, e c'hlap dælou, gwad e wreg hag e vugale. »

II

Beza evel koumanantet d'an ostaleriou dre an darempred a reer alies enno a zo beza er mêz eus lezenn ar furnez, a zo beva hep reiz ha, gouzout a rit, lavar hon tud koz leun a skiant-prenet a zo atao gwir :

« Terri lezenn pep reiz a zigas gwall boaniou
Ac'hano ar maro, ar brezel, an daelou. »

Ar maro abretaet evid an ever hag e dud, ar brezel etrezan hag e wreg pe e vugale, an daelou ker c'houero-skuilhet gand e bried hag e re vihan abalamour d'an anken, d'an dienez ha d'an trubuilhou a bep seurt a jach al lonker gantan.

Ha n'eo ket hepken an daremprederien ostaleriou a zo gwalinier evid o familh, met ive kement hini a zo bouz da eva, er gêr, dreist muzul, evachou a zo enno alkool. Ouspenn, n'eo ket ar vezverien hepken a deu da ober gaou outo o-unan hag ouz o zud oc'h eva re alies, met c'hoaz ar re, hep en em vezvi, a gemer bemdez, a vare da vare, eun evach hag a zo ennan alkool.

« Eva bemdez alkool, a vanneou bihan, eme eur medisin, a zo awalc'h, hep beza mezo, evit diskar ar yec'hed ha rei ar c'hlenved anvet « alkoolism ».

Ar c'hlenved-ze a ra kement a zroug ma teu eur beleg, an Aotrou Lemmens, hag en deus stourmet kals evid e ziabenn hag e ziskar, da ober ar bedenn-man d'ar mammou :

« O mammou, c'houi hag a gar ho pugale evel mab ho lagad, c'houi hag a fell d'eoec'h e vefent krenv ha kaer a gorf hag a ene, grit ho mad eus ar gwel ho peus kement a c'hwragez a ouel hirio gant daelou a wad war ar stad reuzeudik meurbet n'eo kouezet ennan o bugale dre an alkool, ha deuit war hor sikour evit stourm ouz an alkoolism, penn-abeg a zismantrou ken niverus. »

III

Ouzoc'h c'houi, tadou ha mammou e reomp an hevelep pedenn; d'eoec'h c'houi ive e lavaromp komzou an Aotrou 'n Eskob Pechenard diwarbenn an eva-alkool :

« Ar pezh a zo ret dreist-holl, emezan, eo poania eus an holl nerz da ziwall ar vugale hag ar yaouankizou; ar bugel, ar paotr hag ar plac'h yaouank eo ar vro da zont;

Int-i eo a ranker eta da ziframma diouz al loen euzus, an alkool, a glask o lonka. »

Hoc'h unan mirit ar muzul en hoc'h evachou ha roit ar skouer vat; diskouezet d'ho pugale ar reolenn a dieont da heuilh. War gement-man an tadou hag ar mammou o deus deveriou bras ne dieont morse ankounac'haat : gant evez e rankit rei da anaout d'ho pugale an droug a denn war an dud an alkoolism, dre gomzou lavaret er mare dereat. Bez' e rankit sila en o spered kasoni ouz an droug-se o rei d'ezo da lenn skoueriou dibabet mat, pe o tisplega d'ezo istoriou hag o devezo peg en o spered. Bez' e rankit dreist-holi en em virout bepred da ober d'ezo kemeret evachou krenv. Evel samma a rafec'h ho koustians gand eun torfed eneb ho pugale ma teufec'h da ziskar o yec'hed dre an alkool, rak eme ar medisin Brouardel : « Eun torfed a lazerez eo rei d'ar vugale evachou krenv. »

Dalc'hit sonj, eta, tadou ha mammou, a lavar c'hoaz an Aotrou 'n Eskob Pechenard, dalc'hit sonj, p'eo gwir an distera tra a rit evit sevel ho pugale a bouezo war o buhez penn-da-benn, ma kinnigit dezo evachou alkool e roit d'ezo eun tech all hag o lakit war eun hent a-ziribin e rinklont diwarnan marteze beteg an islounk.

Penaos, c'houi tadou ha mammou... , c'houi hag ho peus evito muioc'h a garantez eget evidoc'h hoc'h-unan. c'houi ha ne glaskit nemet o eürusted, c'houi eo hag o strinkfe, dre ho tiouziagez, ho laoskentez, ho skoueriou fall, e gwalleuriou ker bras hag a vefe o muntreien ?

A! sonjit e kement-se dirak Doue !

Hag arabad kredi ne ve nemet an « odivi », ar « c'ho-gnag », ar « rhum » oc'h ober an droug iskis-se. Eur medisin, an doktor Bose, en deus lavaret en eur brezegenn edo an dud a vev e Tours ha tro-dro o vont war zismantrou ha kement-se dre ma evont re a win. Ret e vije, emezan, e ve kizellet doue e spered an holl ar wirionez-man :

« Eul litrad gwin a 10° a zo ennan dek dre gant a alkool, pe 100 gram alkool dre litr. An hini a ev bemdez daou litrad eus ar gwin-ze a lounk bep pemp dervez eul litrad alkol, da lavaret eo daou litrad odivi. »

O sonjal er gwalleurion a bep seurd a deu da waska ar bed dre an alkoolism Hon Tad Santel ar Pab, Pi X, a lavare : « Pegement eo talvoudus diskouez gwalenn an alkoolism en droug a ra d'an den e madou ar c'horf hag an ene, diskouez e tiskar an den o tinerza hag o tismantri e yec'hed, e skiant, e goustians, e frankiz; diskouez e tiskar ar familhou oc'h hada enno reustladur ha dizurz, e tiskar ar vro o lakat e riskl he feadra ar gwella. Setu perak eus an oberou mat da zikour an nesa n'eus ket unan hag a ve brasoc'h mall e zeveni eget an hini a stourm ouz an alkool. »

Tadou ha mammou pouezomp mat ar c'homzou-ze !

AR SKOL VREZONEK

I. — KENTA RUMMAD (Cours supérieur)

Displegadenn. — En noz diweza hoc'h eus bet eun hunvre (rêve) : An Aotrou Doue, sant Yann ha sant Per a zo deuet da loja en ho ti. — Araok mont kuit, an Aotrou Doue a lavar d'eoc'h goulenn tri dra digantan, n'eus forz petra. — Petra c'houlennit ? — Displegit.

II. — EIL RUMMAD (Classes du certificat)

Pere eo al labouriou a welit ober en ho ti epad ar goanv ? — Gwazed, - merc'hed, - bugale. — Pehini eus al labouriou-se a blij d'eoc'h ar muia ? — Peur, penaoz, ha gant piou hoc'h eus graet al labour-se ? — Perak e plij d'eoc'h ?

III. — TREDE RUMMAD (Classes au-dessous du certif.)

Pere eo ar binviou (outils) a servich d'ho tad da labourat an douar ? — En o zouez, dibabit pemp ha livirit d'eomp gant petra int graet ; pe seurt labour a vez graet ganto, ha gant pehini e karit labourat an alies ? — Perak ?

C'houevrer
1936

AN DEVERIOU CHOMET DIWAR-LERC'H
A VO DEGEMERET IVEZ.

Perig hag Azilis

PELL a zo n'hon eus ket klevet hano diarbenn ar re-man, ha setu ar c'heio doanuis ez an da verka aman d'hol lennerien : **MARO TAD-KOZ.**

Miz mae a zo treiz : derveziennou e vez tomm, derveziennou all e vez ker yen hag er goanv ! E unan eus ar reze eo e pakas tad Perig, ar c'hlenved e gasas d'ar bez. War ar relachou oa aet gand ar zaoud ; brao oa ar peuri hag tomm an heol, met pa deuas en disheol, di c'houde, e tapas riu, evit doare, rak mont a rankas d'ar gear war eün : « Eun taol fall am eus paket, emezan d'e hini goz ; « it da graouia ar zaoud ha me a zo o vont da domma eur « banne « grog » ; ma n'oun ket gwelloc'h abenn eur pen- « nad ez in d'am gwele, eur grenienn a grog enaoz ; « n'emaoun ket mat ! »

Ar wreg a reas buana ma c'hellas ouz ar zaout : o c'hraouia, o staga, goude beza taolet eun tamm boued ganto, met pa zistroas en ti edo ar pôtr-koz war si teurzi, war greiz e gein, semplet ! Hi, neuze, glac'haret he c'haion, a yeas er mêz d'ober eur griadenn ouz ar gwazed a oa er park tosta, hag ar Guillou koz a voe kaset ganto war e wele da vervel. Ar medisin a voe kerc'het, met ne lezas ket kalz a fisianz gand an dud : « E galon ne labour mui, kouls lavaret, emezan, hag eun taol-gwad en deus paket en e skevent ! »

Daou zervez hanter e chomas, evelse, etre ar vuhez hag ar maro, gwech e c'helle kozeal, gwech ne c'helle ket ; dizemplet oa, met berr oa warnan ha ne loc'he penn ebed.

D'ar yaou e c'houlennas mont da gerc'het ar beleg :

« Fall oun, emezan, ha c'hoant kaout va deveriou am eus. »

Paol an ti-all a yeas raktal d'ar bourg, war e varc'h-houarn, hag abenn tri c'hard-our edo an Ao. Person en ti ; e govez a reas ; e noui a reas ive. Ar vugale hag ar vu-

ga e-vihan a lenne endro d'ar gwele; diou c'houlouenn ve iniget a oa war elum war an daol, eur groaz etrezo, eun doajier wenn dindanno; en eur werenn e oa laket dour benniget hag eur bod-beuz; daou blad net a oa ive war an daol : tammou « ouat » fresk en unan, netra en egile: eun all d'ar beleg da walc'hi e vizied, p'en divije roet ar zakramant d'ar c'hlanvour, ar zakramant a gennerz ar c'horf hag an ene.

Eur ger bennak a lavaras ar beleg d'ezan diarbenn madelez an Ao. Doue hag eurusted ar Baradoz, hag ar tad-koz, laouen e dal, peoc'h en e spered a lavaras d'e verc'h :

— Klask eur voutailhad win mat a-zindan an dereziou, ha diskarg eur banne d'an Ao. Person da drinka ouzin.

Hag ar verc'h a reas ar pezh a c'houlenne :

— Yec'hed deoc'h, A. Person, eme ar Guillou koz, ha gras d'in da vont d'ar baradoz.

En eur zellet ouz Fanchig a oa en em zilet en ti e lavaras c'hoas :

— D'ar baradoz e teuy ive assemblez ganen, ni-bihan ? Nann ? Yaouank out c'hoas, ha kalz a vad a ri en da vuhez. . .

— Ya, pedi evidoc'h, eontr, ha diskouez an hent d'an dud.

Antronoz, e tlee an A. Person dont da zigas e Zoue d'ezan, ha, da c'hedal, al labourer koz a droe beb an amzer, e benn da zellet ous an eost er parkeier; o gwelet a rae evid ar wech diweza, m'ed ne deue ket, evit-se, a gomzou c'houero war e vuzellou; a-greiz e galon e fruga-reake an Aotrou Doue, hag e vouse'hoarze ous an Ankou a dostae.

*
**

Tud her bro a oar mervel dienkre, da vihana ar re o deus graet o dlead war an douar, evel : Lanig, ar pôtr yaouank a varvas war-lene e kreiz e vrud, en eur gana « Alleluia » beteg e huanad diweza; ha Renan, a cheme pemp krouadur war e lerc'h, hag a deue kantikou gantan, tra ma c'hellas kaout e alan; ha Kolaz, eun amezeg d'in,

a en em erbede ous ar merc'hed a oa en ti : « Pedit, 'ta, merc'hed- pedit c'hoaz! c'hoari 'ra an diaoul! va sikourit da rei lamm d'ezan ! »

Nag a bed, hoc'h eus klevet hano anezo, koulz ha me, o deus bevet evel kristenien hag a zo marvet evel hor Sent koz, ar groaz etre o daouarn, o daoulagad troet warzu an nenv; heb spout e kuitaont ar bed-ma evit mont da di o Zad, distag o c'halon dious traou ar vuhez-ma, distlabez o c'housianz.

Pa glanvas Fanch koz an Arvor, e teuas Laou an Aot d'e welet hag e rejont o daou o diviz diweza. P'oa echu ar varvailhadenn, Fanch a lammas e gorn-pri eus e c'henou, e stokas ouz ivin e viz meud d'al ludu da goueza, hag e roas da Laou :

— Sell, kamalad, emezan; gwall-dizet eo da vignoun koz; ne lakay korniad ebet ken; dalc'h hen-man en envor anezan ha ped Doue evit va ene paour, rak d'e gaout ez an !

Ha, prest goude, e tremenas dianken, evel ma vije bet o tizrei d'ar gear.

*
**

P'en em gavas an Ao. Person gand ar gomunion d'ar gwener vintin, an tad-koz a oa izel ar stal gantan! evelato, e c'hellas rei digemer da Jezuz en e galon; lavarout a reas ive eur « c'henavo » c'houek d'ar beleg.

— Arabad eo d'eoc'h gouela. emezan d'e vuzale, me a zo eurus; ho penniga a ran, c'houi hag ar re a deuy ac'hanoe'h, en hano an Tad, ar Mab, ar Spered-Santel.

Ar vamm-goz, kerkent m'he devoa klevet edo he fried war e dremenvan, a oa tasteet ouz ar gwele, hag he dourn en e zourn, e oa staget da bedi assemblez gantan. Distaget he devoa ar groaz-keuvr a oa ous eun tach, hag her rei a rae da bokat d'an tad-koz evid e gennerzi; lavarout a rae gant he mouez tener :

— Goulenn oc'h eus graet alies diganen lakat va dourn en hoc'h hini pa deufe ar maro, ha bez emañ aman en ho kichen; goulennet hoc'h eus ive ar groaz da vervel, an hini a bokas ho tad d'ez i p'edo o tremen, ha setu hi war

ho peultrin. Va muia karet, ma m'eus ho klozet eun dro bennak em buhez, e c'houlenan pardoun diganeoc'h.

— Naun, eme an den koz, me eo a die goulenn pardoun digand ar re am eus graet poan d'ezo; goulenn a ran ive digand ar re a zo aman staga gand ar pedennou.

Janed koz, an amezogez, a lavaras ar pedennou kaer-ze a zikour an ene da derri e ereou evit mont warzu e Grouer; epad ma tinte, e tour ar barrez, kloc'h an an-goni; ha kement hini e gleve, ne vanke ket da lavaret :

« Jezuz trugarezus, e sikourit en e anken ! »

An hini koz a respountas d'al litanioù, keit ha ma chomas eun elfenn vuhez gantan, hag araok kreisteiz e varvas evel eur c'houlaouenn.

**

E bôtred a falvezas ganto e liena gant doujans, goude beza poket d'o zad evid ar wech diweza. Lakat a rejont ar c'horf war an daol, traou gwenn endro d'ezan, goulou ha dour benniget; ar groaz etre e zaouarn kroaziet, e chapel endro d'e vizied, Kaer oa da welet war ar varv-skaon, hag ar c'hontreiz a ziredas da deurel dour benniget warnan.

TINTIN ANNA.

PEDENN WAR AR WALENN-EURED

Setu aman eur bedenn gaer hag a lavar bemdez priedou Kristen arc'heskopti Westminster, e Bro-Zaoz, o pokat da walenn-eured o gwraez hag ar Pab Pi XI en deus staget 100 dervez indujansou outi a c'heller gounit eur wech bemdez :

« Aotrou Doue, grit n'ho karimp ha n'en em garimp an eil egile ha ma virimp atao, penn-da-benn, ho kourc'hemennou santel. Evelse bezet graet. »

C'hoariva brezonek ar VUGALE

EN deiz a hizio, e raer meur a dra da drei ar vugale war ar brezoneg, evit ma teuint d'hen anaout gwelloc'h ha d'her c'haret muioc'h; moula a raer evito, muia ma c'heller a gelaouennou, a levriou hag zoniou.

Eun dra a zo, avat, ha n'eus ket bet taolet a evez a-walc'h warnan betek-hen hag eo : c'hoariva brezonek ar vugale.

Red eo hen anzav, n'hon eus ket a beziou-c'hoari a-walc'h, evid ar vugale, ha, koulskoude, e meur a skol, e meur a batronach, e vefed laouen o lakat ar vugale, paotred pe verc'hed, da ziskleria peziou brezonek, savet, aratoz kaer evito, rak beb an amzer e skriver d'eomp :

— Daoust ha ne anavezit ket eur pezh brezonek evit merc'hed ?

— Ha n'ho peus ket eur pezh kentelous bennak, e brezoneg, evid ar vugale ?

— Ni, ne c'houlennomp ket gwelloc'h eget gwelet hor bugale o c'hoari, e brezoneg, met n'hellomp kaout pezh bet evito !

Setu perak ar Bleun-Brug en deus sonjet ober eun dra bennak evit kaout dizale peziou brezonek evid ar Vretoned hag ar Bretonezed bihan ha dre ar c'helaouennou pemdeziek ha sizunveziek, en deus roet da anaout, gant ar bloaz nevez, e save eur genstrivadeg.

Setu aman he reolennoù :

Ar pe a c'houlenner digand ar genstriverien to sevel eur pezh-c'hoari, nevez flamm, evit paotred pe evit merched; kentelius pe fentus.

1° Ar varnerien a daolo evez bras, kenkouls war an danvez, evel war binvidigez ar yez; an holl rann-yezou a vezo digemeret, met gwelloc'h e kavimp gwelet skriva ar peziou e brezoneg unvan.

2° Ne vezo ket digemeret a beziou troet diwar ar galleg, na zoken diwar eur yez all ha goude ma vefe zoken ar yez-se, eur yez keltiek.

Goulenn a reomp eta oberou nevez flamm, war o c'hentallamm.

3° Hirder ar skridou : 300 pe 400 linenn.

4° Pep skrid a rank beza sinet gant eul lez-hano hag eur ger-stur (une devise).

5° Lakat an hano hag ar chom-lec'h en eur golo-lizer ha ne vezo digoret nemet pa vezo laket holl labouriou ar genstriverien pep hini en e renk.

6° Ar skridou a rank beza kaset, a-benn an deiz kenta a viz ebrel, da : M. Henri Caouissin, secrétaire des Bleun-Brug, Scrignac (Finistère).

Ne vezo roet a brizio nemet d'ar peziou a vezo kavet brao a-walc'h evit beza embannet.

An daou bez kenta evid ar baotred, kentelius ha fentus, a vezo roet eur priz a 100 lur da bep hini anezo.

Diskleriet e vezint d'ar Bleun-Brug 1936, gant ar stroladoù o devezo o c'hoariet gwella, gant prizioù dibenn ar bloaz-skol.

Fizians hon eus e vezo kavet meur a hini da lakat e spered da labourat evit ma vleunio en hor patronachou hag en hor skolioù c'hoariva brezonek ar vugale ha ma tevio da gaout kement a vrud hag hini Bugale Bro Gembre.

Er vro-se e poanier muioc'h war dachenn ar c'hoariva kemraek eget ne raer e Breiz war dachenn ar c'hoariva brezonek ha koulskoude. ar peziou brezonek, koulz evid ar re vras, evel evid ar vugale, a blij muioc'h d'hor c'henvroiz eged ar peziou gallek, ha kement-se n'eo ket dies da gompren rak, re wir eo ar pezh a lavare an Aotrou J. Buleon, Doue r'hen pardono, diarbenn ar brezoneg : « C'EST LA SEULE LANGUE QUI TROUVE UN ÉCHO SONORE DANS L'ÂME DE NOS COMPATRIOTES ! »

H. CAOUISSIN.

Divinadennou Miz C'houevrer

1. O-l-s-r-k-l e-k-u-j-z-k
-e-a-t-m-e-e-e s-p-a-i-i.
2. A-d-s-e-a a-o-r-n
M-l-k e-o-l-s-r-n-e-v.
(Degaset gant Bleunven Arvor).
3. T-e-e-er b-d a-a-n-d-n
E-e-e-e-u-v-g-d-n.
4. N-b a-y-b-a-d-h-u-e-e-n
G-o-d-f-z-a-n-d-e-s-n-e.
5. P-v-r-e-e-i-ma 'z-e-d-e-t
M-r-e-n-v-r-e-r-a-r-d.
(Degaset gant M. Cabon, Guisseny).

UNVANIEZ A RA NERZ

O lenn ar gwall zarvoudou digouezet, e penn kenta ar bloaz, da heul an doureier, e Bro-C'hall hag e Breiz-Uhel, n'em eus ket gellet miret da zonzal e komzou ar ganaouenn :

« O Breiz-Izel, o kaera bro ».

Evit gwir, klaskit dre ar bed eur c'hornig douar all hag a ve diwallet kement diouz an taoliou amzer-ze hag a dael ken alies ar strafuilh hag ar spont e kalon an dud paour? Ne gavoc'h ket.

Ni, n'hor beus ket e Breiz-Izel, a drugare Doue, eus an dour-beuz-se hag a zigas gantan ar maro; n'hor beus ket eus ar barrou arne-se hag a deu da flastra pep tra; n'hor beus ket eus ar c'horventennou-se, a glever komz anezo, hag a gas d'o heul kemend a gavont war o hent; n'hor beus ket kennebeut eus ar yenienn vras-se, a laz ar vuhez er parkeier, hag a ra d'an dent strakal er c'henou. Sellit kentoc'h, en-dro d'eoc'h, emamp c'hoaz e kreiz ar goanv, ha koulskoude, war ar c'hleuziou, ar bodennou lann a zo staget da vleunia, hag en o gwasked, ar bokedou laez a gred ive dispaka o fennou. A-vec'h ma 'z eo hanteret ar goanv, ha maeziou Breiz a glever ganto, a-vreman, c'houez vat an nevez amzer.

Pell diouz va zonz, lavaret evelato, ez afe atao an traou hervez her c'hoant. Ar vuhez a zo eur brezel; an douar, eun draonienn, treuzet alies gand ar glac'har. Ar goanv a rank tremen, ha mac'h espern d'eomp-ni, tud a Vreiz-Izel, ar barrou dichadennet-se a zismant pep tra, e tigas gantan e lodenn a gontroliez hag a boan.

Ar glao o koueza gouestadig met alies en deus graet tachennou leun a bri eus hor parkeier ha toullou leun a lagen eus hon henchou bihan. Eun druez eo gwelet e pe stad eman kalz eus an henchou-se.

Breiz-Izel, kaera bro, ya gwir eo, kaeroc'h e c'hellfe beza c'hoaz koulskoude, ma karfe d'ar Vretoned labourat muioc'h war ar poent-se.

N'eus bet, e amzer all ebet, isignet kemend a draou evit lakaat aesoc'h buhez an den war an douar; biskoaz kennebeut, n'eus bet dispignet a arc'hant, evel breman, evit kas al labour-ze war araok.

Petra en deus gouezet kalz eus hon tiegeziou? Kouls lavaret netra. War biou taoler ar bec'h? Warnomp hon unan, hag an dra-ze, dre m'omp chomet, ha dre ma chomomp dizunanet, pep hini o vont eus e gostez.

Gwaz a ze d'an nep a zo e unan, a lavar ar Spered Santel, ha ni, re alies, a fell d'eomp bat hon unan, en hor micher hag a zo izomm enni kemend a emglec.

Sellit hag e weloc'h nag a boan o deus an emgleioù o chom en o zav, en eur barrez. Nag a daoliou teod, nag a c'hrosmol a-berz tud hag a dilefe o skora hag en em starda en-dro d'ezo.

Abaoe an eost e klasker e pep doare boda al labourerien douar, dre ar vro a-bez, en eur gevredigez vras a vezo hir he c'hraban hag uhel he mouez. Ma ne fell ket d'eomp chom da vare'h limon ouz kar ar C'houarnamant eo tremen poent trei kein d'hon leziregez koz ha sevel war hon treid. Beteg-hen an dud a zo e karg n'o deus ket graet kalz a van dirag hor c'hlemmou, abalamour ma ouient eomp donv evel oane ! ha dinerz evel eun neudenn :

« eun neudenn
ne grougo den ».

Kaer hon devezo en em zifreta, ma ne valeomp ket a-unan, an eil krog e dourn egile, ne vezimp ket selaouet ha ne vezo ket zoken sellet ouzomp.

« Kant neudenn
a ra kordenn ».

Met koulskoude mar d'eo ret beza unanet evit difenn hor gwirioù breset, eo ken ret all, sklér eo, e vefemp unanet etrezomp evit kemend a zell ouz mad hon tiegeziou-unanet etre tud ar barrez, unanet etre amezien. Hag aman nag a draou da ober evit gwellaat hor stad hag aesaat hor micher.

Dont a ra sonj d'in eus ar gountadenn-man bet lennet, ez vihanig. Gwechall goz, en eun amzer ha n'oa ket ker stank an henchou ledan eget breman, eur beachour a oa o vont d'ar foar, gand e varc'h. Goude beza graet eur pennad bale, ec'h en em gavas, en eun taol, dirag eur wezenn vras, vras, kouezet, a-stok he c'horf, hag a stanke an hent outan. Hon den a c'hellit kredi a chome bale'h e zaoulagad. Eun tachad e chomas eno dilavar. A-benn ar fin e tennas e zae : « eur paotr yac'h oun, emezan, mar-teze e c'hellin he bounta kuit ».

Meur a wech dioc'h-tu, e lakeas e holi nerz da c'hoari, met ar wezenn ne vralle e tu ebet. Skuiz maro ha fall-galonet ez eas da azeza e kichen ar c'hae, e benn etre e zaouarn.

Dont a reas eun eil beachour da dremen, o vont ive d'ar foar. Epad pell e klaskas dieubi an hent, met evel ar c'henta, e kollas e amzer hag e boan.

Eun trede a c'hoanteas mont ebou met diarbennet e voe d'e dro.

Hag edont eno o zri, leun a anken, evel o c'hortoz ar wezenn d'en em denna kuit anezi he unan, pa deus da unan lavaret : « Ha ma rofemp an dourn an eil d'egile, daoust ha ne zeufemp ket a-benn eus hon taol ? »

En em lakaat a rejont o zri, a wir wella, ha d'an eil frap, ar wezenn bounner a voe dibradet. Ar varc'hadourien a c'hellas mont d'ar foar ha diwar neuze e chomjont tri gamalad koz. Komprenet o devoa eo an unvaniez eo a ro nerz.

Nag a genteliou evidomp, tud diwar ar maez, en tam-nig parabolenn-ze.

Nag e chenchfe buan doare an traou ma lakafemp hor bolontez d'en em glevet, d'en em skoazella gwelloc'h, ken etrezomp, hervez ar gwir garantez kristen. Hor poaniou, ni o c'havje skanvoc'h :

*« Ar breur 'zo harpet gand e vreur
'C'hell beza dinec'h e pep eur. »*

Ha Breiz-Izel a vefe kalz haeroc'h.

L. B.

Al Liorz ruz

ER zizun araok ar Rogasionou oa. En eur gearig gounezet gant ar gommunisted d'ar votadeg ziweza, kuzulierien an ti-kear, c'hoant d'ezo bale war roudou paotred ar Rusi, o doa goulennet ma vije graet eul liorz ruz.

N'ouzoc'h ket petra eo eul liorz ruz? Selaouit mat. En tamm liorz a zo e kreiz plasenn vras kear, e vezo graet diou lodenn. Unan a vezo teilet, palet, c'houennet. Er bordou e vezo hadet geot hag e kreiz bleuniou eus ar re gerra, holl ruz evel drapo ar gommunisted. Al lodenn all ne vezo ket labouret ha, sklear eo, ne zongo nemet louzeier fall, drez, spern, pep seurt loustoni.

Dirak al lodenn genta e vezo laket eur skritell, gant lizerennou ruz, evel just : « Gwelit petra a c'hell spered an den ! »

Dirak al lodenn all e vezo skrivet : « Gwelit petra a c'hell an hini a hanver Doue. »

An holl a ziredas da welet petra o doa ijinet ar guzulierien nevez. Ar gward en doa urz da zisplega d'ar vugale n'oa ket ezomm da bedi Doue evit kaout traou en douarou, n'oa nemet spered an den o lakat da zével, ar bleuniou hag an traou all. M'en deus c'hoant kaout ed, ec'h hado ed ; m'en deus c'hoant kaout bleuniou, ec'h hado bleuniou. An den hag an den hepken eo ar mestr war an douar-man. . . .

Ar beleg a oa karget eus ar barrez-ze hag a zeue bep yaou d'ober katekiz d'ar vugale, a weias ez oa eun dra bennak a nevez. Ar vugale a zave o fenn en ear hag o doa c'hoant ober goap. Ar beleg a lavaras d'ezo : « Er sizun a zeu em'an ar Rogasionou. Pedit Doue evit ma tougo an douar frouez mat ha puilh, ma vezo ho kerent digollet evit o labour. Doue, evel a ouzoc'h eo ar mestr. »

Ar vugale a c'hoarzas. Ar beleg a glevas eur ger ha ne gomprens ket : « Gwelit al liorz ! »

« Peseurt liorz ? », emezan, o sevel e vouez.

— Liorz an ti-kear, a lavaras eur bugel divorfil.

— Ha petra zo el liorz-ze ?

— Diskouez a ra ne daol Doue evez war netra.

— Ha gwir ? Mat, deomp da welet al liorz-ze.

Ar gward a voe souezet o welet o tont d'e gaout gant tiz an Aotrou Person, hag en dro d'ezan bugale ar c'ha-tekiz.

— War a gonter, Aotrou gward, c'houi a c'hell diskouez skiear d'an dud ne evesa Doue war netra er bed-man.

— Ya sur, eme ar gward. Hag o fiskouez al lodenn zouar dilezet, e lavar : « Setu aze petra a c'hell Doue ! » Al lodenn all, avat, iabouret gant an dud a zo leun a vleuniou kaer.

Ar beleg a vouse'hoarzas : « Doujans am eus, emezan, evit spered an den, pa jom en e renk, pa ne glask ket sevel uheloc'h eget n'eo dileet. Aze ho peus bleuniou kaer. Met, o tont aman eus va farrez all, em eus treuzet parkeier, koajou, foenneier hag a oa eno bleuniou kalz kaeroc'h c'hoaz, bleuniou n'int ket hadet gant an dud. Araok m'oa tud war an douar, ez oa pep seurt bleuniou ha plantennou. Ha n'eo ket an den en deus o graet. En e raok edont. »

Tud ar gearig a zo diredet. Ar beleg a gendalc'h heb aon.

— Lavarit d'in, gward, hag ezomm zo dour evit lakat ar bleuniou-ze da zavel ?

— Ya, sur. Me eo an hini a laka dour ganto.

— Hag eue pelec'h e teu an dour ?

— Eus ar glao.

— Daoust hag an den eo a ra ar glao ?

— Nann.

— Mat. Piou eo neuze ? Hag ouspenn, daoust hag ezomm zo eus heol tomm evit lakat ar bleuniou da zigeri ?

— Ya.

— An den eo an hini a laka an heol da domma ?

— N'eo ket.

— Piou eo neuze ?

— N'ouzon ket.

— N'ouzec'h ket, Mat, me a iavaro d'eoc'h. Doue eo an Hini a ro ar vuhez da bep tra hag a c'houarn ar bed. . . . Gward, lavarit d'in. Ar geot-se, ar bleuniou-se a zo savet, o veza m'ho peus o hadet. Met an had ! Kompren a rit ? An hadennou, traou bihan, traou dister. Perak e sav gwez-dero ? Daoust hag an den eo a ra an hadennou-ze ?

— Skuiz oun ganeoc'h abenn ar fin, eme ar gward. Mont a ran da gemeret va « apero ».

Hag e tro kein d'ar beleg.

Ar vugale o deus selaouet evel n'o doa morse selaouet en iliz. Morse n'o doa gwelet an Aotrou Person o komz gant kement a nerz.

« Va mignoned bibaa, eme ar beleg, komz a rin d'eoc'h c'hoaz eul al liorz ruz. Rei a rin d'eoc'h da gompren ne c'heller netra hep Doue. Kement hor beus a zeu d'eomp digant e vadelez. Hon dever eo e drugarekaat hag e bedi, goulenn digantan hor bara pemdezick, ma plijo gantan rei d'eomp glao hag heol tomm, pellaat diouzomp kement a zo noazus. Unanit ho pedennou gant re an iliz epad ar Rogasionou. »

Echu eo ar gentel katekiz. Ar vugale a zistroas d'ar gear, kalz traou o doa desket en dervez-ze. Eünet oa bet d'ezo o spered gant an Aotrou Person.

An Ostiz Fall

AN HOLL a oar e teu Hor Zalver d'ober baleadennoù bep an amzer war an douar, evit kastiza ar re fall ha gopra (rekompani) ar re vad.

Eun devez eta m'edo Hor Zalver Jezuz o pourmen er bed-man gant sant Per ha sant Yann ez ejont en eun ostaleri da leina.

Ha leinet ganto, Jezuz a lavaras da Yann :

— Pae 'ta, Yann !

— N'em eus gweneg ebet, eme Yann.

Hag o trei ouz Per, Jezuz a lavaras ivez d'ezan :

— Pae 'ta, Per !

— N'em ers ket eur gweneg, eme Ber.

Hor Zalver neuze a dennas eus e c'hodell, eur yalc'h leun a beziou aour. Unan a roas d'an ostiz hag o sevel ez ejont kuit.

A-vec'h edont er maez, ma lavaras an ostiz d'e wreg :
 — Ha gwelet hoc'h eus ar yalc'h ?... O ! pebez yalc'had !... Netra nemet peziou aour melen !... Ha mar dafen war o lerc'h ?

— Arabat d'eoc'h, reuzeudik ! a respontas ar wreg.

— Va lezit, azenez ; an aour-se a ra d'am gwad birvi. Setu ni pinvidik... Mont a ran war o lerc'h.

Hag an ostiz fall d'ober gaol a dreuz ar parkeier, ha d'o gortoz er c'hroaz-hent.

Pa zegouezas an Aotrou Doue hag e vignoned, e lam-

mas warno gant e gountell vras en eur youc'hal :
— Ar yalc'h, pe ar vuhez !

N'oa ket peurlavaret gantan e gomz pa stokas outan dourn galloudus an Aotrou Doue ha setu hen troet en eun azen. Ya, an ostiz en eun taol a deuas da veza eun azen ruz, eun azen teo, eun azen blevek ha skouarnek, dibret ha kabestret.

— Hei ! eme an Aotrou Doue.

Hag an azen a redas en e-raok, hag an Aotrou Doue hag e vignoned a bigne war e gein, pep hini d'e dro, pa vement skuiz.

*

**

Goude treuzi henchou hag henchou, e tigouezjont gant eur miliner daoubleget dindan eur zac'had bleud, ha glebdour-teil o c'houezi.

Hor Zalver a lavaras d'ezan :

— Allaz ! paourkaez den, en em grevi 'reoc'h o charreat ho sac'hadou bleud war ho kein. Ha n'hellfec'h ket prena eul loen ?

— Gwir a-walc'h a livirit, eme ar miliner, met allaz ! penaoz prena hep arc'hant ?

— Setu eun azen aman da veza feurmet d'eoc'h mar karit ?

— Laouen avat . . . ma n'eo ket re ger. Eun azen kaer eo.

— Feurmet e vo d'eoc'h evit seiz vloaz : ha setu bemdez, bemdez, e lakeot eur gwenneg en eur yalc'h ; hag a-benn seiz vloaz c'houi roio d'in ar yalc'h-se.

— Mat-tre ! Mat-tre ! eme ar miliner laouen. N'hellfec'h ket beza dereatoc'h, nann sur, avat.

— Nemet, eme Hor Zalver, klevit mat, an azen-se ne zebri netra ; beva ra gant aer an amzer. Ken alies ha ma vlej, pakit eur vaz teo, ha dare'haot war e gein. Evit rei d'ezan nerz n'eus ket gwelloc'h kerc'h.

— Graet ar marc'had, va den mat ; skoit aman.
Hag e kasas gantan an azen.

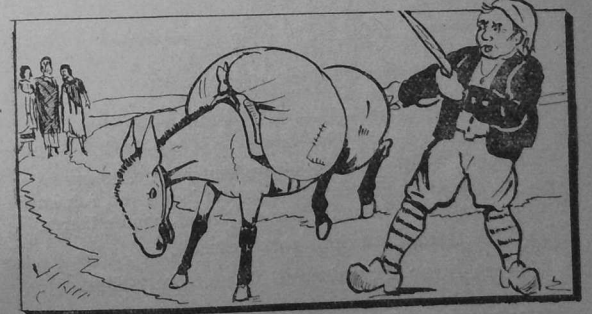
Paourkaez azen ! Nag hennez en deus bet taoliou baz kena, kena . . . Epad seiz vloaz, bep tro ma vlej, ar miliner a dape eur mell baz dero, eun dreujenn kentoc'h, ha dao ! ha dao ! war e gein.

Ar seiz vloaz echu, an Aotrou Doue a deuas d'ar vilin.

— Da glask va azen e teuan, emezan, hag ar priz-feurm.

— Va den mat, laouen, laouen ! Gwir hoc'h eus, eme baotr ar bleud.

Ar miliner a oa deuet pinvidik-mor, — n'eo ket souez ! — komprenit, eun azen a veve diwar avel, hag a laboure evel eun diaoul ! Laouen e paeas beteg ar gwenneg di

weza. Hor Zalver a gemeras ar yalc'had a grogas e kabestr an azen, ha gantan ez eas war eün d'an ostaleri-se ma prejas enni seiz vloaz a-raok.

— Doue r'ho pennigo, maouez ! eme Jezuz hag e ebestel o vont en ti. Ni eo a leinas aman brëman 'z eus seiz vloaz... ha sonj hoc'h eus ?... Zoken e voemp diarbennet er c'hroaz-hent...

— Ha ! c'houi eo tud vat ! eme an ostizez. Bennoz Doue d'eoc'h da veza distroet ! Abaoe ma 'z oc'h bet aman, n'em eus bet nemet reuziou ha trubuilhou ; ne deu penn kristen ebet ken d'an ostaleri ha va gwaz n'oar den da belec'h eo aet.

— Ho kwaz ! eme Jezuz, eman e toull an nor.

— Sell ! va fried ! emezi o lammat da bokat d'ezan.

An Aotrou Doue en doa adroet da heman e furm-den.

— Ac'hanta, va den mat, eme Jezuz, ha servichout a ray ar gentel am eus roet d'it ?

— Aotrou Doue, eme an ostiz o taoulina, pardonit d'in, pardonit d'in.

— Dal ! eme Jezuz, setu an arc'hant az peus gounezet epad da seiz vloaz pinienn. Gra gantan implij vat, rak an arc'hant, evit ma vleunio, ret eo e c'hounit, nann e laerez.

Hag an Aotrou Doue kuit gant e ebestel.

(Troet diwar *Mistral* gant FILHOR SANT-ERWAN).

Leoriou Nevez

Ar en Deulin

Al leor e kaver ennan gwerzioù brudeta mab Breiz, Yann-Ber Calloc'h, a zo bet moulet, evid an eilvet gwech, en deizioù tremen ; e embanner, Loeiz Herrieu, rener « Dihunamb », a skriv d'eomp e vezo kaset evit 16 lur 12 gwennege, da gement hini a gaso o gouleunn d'ezan, a-raok ar 15 a viz c'houevrer, gant bandenn o chomlec'h, evit diskouez ez int koumanantet da « Feiz ha Breiz ».

D'an dud all al leor a gousto 19 lur 12 gwennege. Eur skoed eo eta ar pezh a c'hounezo hol lennerien, ma keront ober o frenadenn er penzek dez kenta-man.

Kasit ho koulenn a-raok ar 15 a viz c'houevrer d'an A. Loeiz Herrieu, rener « Dihunamb », Kerneue Sant-Caradec, Henbont (Morbihan). (C./C. 241.28 Nantes).

DIWARBENN « ISTOR BREIZ »

GOULENNOU HA RESPONTOU

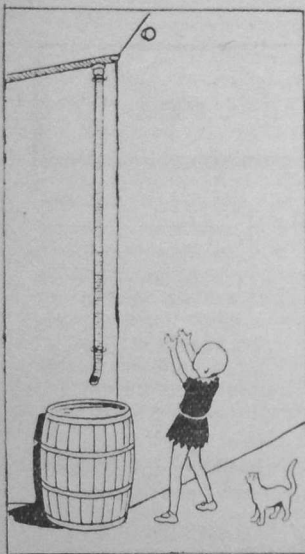
Evit kaout al levr-se, skriva da : M. R. Delaporte, fils, Châteauneuf-du-Faou (Finistère).

Priz al levr :

1 levr : 4 real.

10 levr hag ouspenn : 10 gwennege ar pezh.

Kas an arc'hant dre bostchekenn, skrivet evel-hen : « Breuriez ar Brezoneg er skolioù », C./C. 7887 Rennes

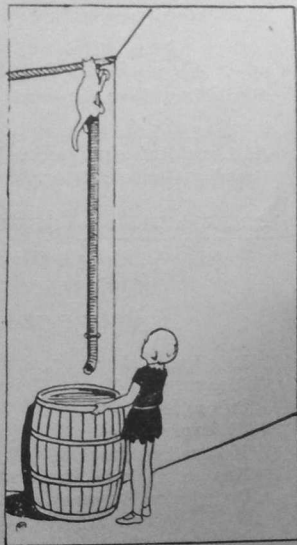

Ar Bolotenn...

TOUELS.
— Sell 'ta,
Tom, pe-
gen uhel
em eus
stlapet va
folotenn !

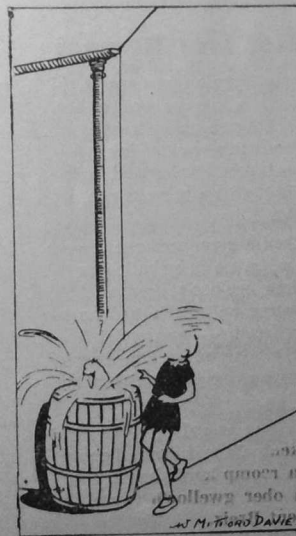
TOUELS.
— Allo ! aet
eo e kor-
zenn an
dour !

TOM. —
Gortoz
mont a ran
d'he
c'hask,

...gollet

— Sell
Toudels,
deut eo ga-
nen.
— Aiou !
va fenn,
gouestadik,
Tom !

— Goues-
tadik a la-
varan d'it !

— Mi-
gnaon !
Mignaon !
beuzet

M. THORNDY DAVIES

(Cymru'r Plant)

KELEIER AR MIZ

Ar Brezoneg er Skolioù

Parreziou all hag o deus goulennet ma vo roet e lec'h d'ar brezoneg e skolioù ar c'houarnamant :

E BRO-DREGER : Kerborz. — ER POHER : Bulat-Pestivien, Plouger. — E BRO-GERNE : Landrevarzec, Rosporden, Scaer. — E LEON : Santec, Plougoum. — E BRO-WENED : Enez Arz. — E BREIZ-UHEL : Andel (kanton Lamball).

Ar Brezoneg e Kloerdi bras Kemper

Eur c'helou hag a daolo levez e kalon kement Breizad a gemer preder gant amzer da zont e vro a deu d'eomp eus kloerdi bras Kemper; stag eo pelloc'h, eno, ar gloareged da zeski, a-zevri, ar brezoneg; rannet int e peder gevrenn hag eur beleg, en taol-man, an Aotrou Nedelec, unan eus kelennerien ar c'hloerdi eo a zo o ren ar skol a raer d'ezo.

Dizale eta ne vezo ket klevet ken a gloareged evel gwechall o lavaret : « Oh ! le breton, ça ne m'emballe pas ! O ! ar brezoneg, ma n'oun ket ken nec'het-se gantan ! » — evel ma ne vije ket ar brezoneg ar gwella alc'houez evit kaout digor e eneoù ar Vretoned, — na gwelet beleien yaouank oc'h en em gaout er parreziou, ken dizesk war yez ar vro ma n'hellont nag azeza er gador-govez, na pignat er gador-brezeg !

N'eo ket evit trei ar parreziou war ar galleg eo ez eus ezomm beleien e Breiz-Izel, met kentoc'h evit deski d'eomp bale war roudou hon Tadou : ma reomp koulz hag i, e vo brao d'eomp ha ma teuomp da ober gwelloc'h egeto, e c'hellimp trugarekaat Doue ha Sent Breiz.

Nevezentiou berr ha berr

An Aotrou Herve-Mari Delaporte hag an dimezell Renea Brigant a zo bet eureujet e iliz Itron-Varia Roazon, d'an 19 a viz kerzu 1935.

— An Aotrou Guillem Gueguen hag an dimezell Augustina Gourmelen a zo bet benniget o eured, gand an Ao. Perrot, rener « Feiz ha Breiz », e iliz Roscanvel, d'ar 4 a viz genver diwezan.

— An Aotrou Robert Costa de Beauregard hag an dimezell d'Avenel a zo bet benniget o eured gand an Aotrou Costa de Beauregard, e iliz Santez-Clotilde e Paris, d'ar 14 a viz genver diweza.

Hor gwella gourc'hemennou d'ar priegoù nevez-se ha ra gouezo warno bennoz an Aotrou Doue.

**

An Aotrou hag an Itron Marc ar Berr, eus Kemper, a zo laouen o kemenn d'eomp ginivelez o mab Erwan-Ronan.

— An Aotrou hag an Itron James Bouillé, eus Ferros-Guirec, a zo laouen o kemenn d'eomp ginivelez o mab Tugdual.

Buhez hir hag eurus d'an daou Vreizad bihan-se a zo bet roet d'ezo hanoioù ken kaer.

Erbedi a reomp ouz hon lennerien, an Aotrou Joanno, person Benac'h, ar skrivagner brezonek a zavas « Santez Trifina » hag eleiz a beziou-c'hoari all. Doue r'hen pardono.

Stad Breuriez ar Brezoneg er Skolioù

E KANTONIOU PLEYBEN,
KERAETZ HAG AR C'HASTELL-NEVEZ
ER BLOAVEZ 1935-1936

A) NIVER AR VUGALE :		
1932-33	...	137
1933-34	600	389

B) NIVER AR SKOLIOU (en holl : 19) :

1932-33	2	1934-35	15
1933-34	8	1935-36	18

C) AMZER DA ZONT

C'hoant hor befe da staga da labourat e rannvroioù all ; eun dra a vir ouzimp betek-vreman : ne resevomp ket a arc'hant a-walc'h digant mignoned ar Brezoneg.

— « » —

PROFOU EVIT « FEIZ HA BREIZ AR VUGALE »

An Itron de Lesguen, Dirinon	10 lur
An dimezelled a Gervenguy, Cleder	25 lur
An Ao. Tremintin, deputed-maer Plouescad	10 lur
An A. Yann Fouere, rener Studierien vreizat Paris	10 lur
An A. Even, noter e Landreger	20 lur
An A. Regnier, rener-meur Kelc'hiou keitiek	
Breiz, Roazon	10 lur
An A. de Pichon Longueville, Paris	10 lur

Bennoz Doue d'ar Vretoned vat-se !

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — BREST

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en HON TI e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessinioù nevesa e mouchoerou ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roët e marc'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou niverus diwar diskouez o c'hartenn.

Klenved ar c'henou hag an dent**L. LAPIQUONNE** SUCCESSEUR DE **L. JEZÉQUEL****Tenner dent****Loreet gant skol-vedesinerz Paris**

A denn an dent bep poan hag a laka dent nevez. war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skouerioù diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e **BRASPARTS** hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passajo Saint Martin, abou e eur beteg kreisteiz, ha da 2 eur beteg 6 eur. *Telephone 0-16*

Yec'hed ar Vugalear **“Sirop FERET”****a-eneb an Doken**

Graet gant louzaouennoù hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur viaz eus ar re wella, louzoù all ebet ne ro kement a ncrz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izill, a zo penn-abeg m'z n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trouseklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

--- "Ne c'hellan ket lenn ken !..

oent eo d'in

mont da di

POITEL

Ar gwella

marc'hadour

lunedou a zo e

MONTROULEZ!..

Eno

e kaver :

LUNEDOU

a bep seurt

evit an holl !.

Hag eur Benveg eus ar re wella.

Evit ar re vouzar : Ar Sonotonor.

PHOTOS -- Appareils, Plaques, Pellicules (de toutes marques)

Ti POITEL :: Ti glas :: Ti a fizians

War Blasen **THIERS**

MONTROULEZ

◆ *Eno e vezo graet d'eoc'h ar gwella digemer* ◆

MOULADURIOU ARVOR — GWENGAMP
Mérour : H. CAOUISSIN, Scignac.